

НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ, ЯК ПРОЦЕС ПЕРЕТВОРЕННЯ ЧЕСЬКОГО ЕТНОСУ В НАЦІЮ

Слов'янське відродження – явище складне і займає одне з перших місць в історії слов'янських народів. З розквітом суспільно-політичної і культурної думки країн Східної та Центрально-Східної Європи піднесення суспільно-політичних процесів у минулому стають додатковим каталізатором для дослідження процесу слов'янського відродження як вагової складової національного ренесансу.

Національно-визвольна боротьба чеського народу відіграла важливу роль в історії Чехії, у її подальшому розвитку. Впродовж останніх років, у зв'язку із утворенням незалежної Чехії, зростає науковий інтерес та кількість публікацій, присвячених окремим аспектам суспільних процесів у чеських землях. Актуальним дане дослідження є тому, що етновідроджувальні процеси ХІХ століття проходили у чехів на широкому історичному тлі пробудження народів Європи, революційного піднесення, національного відродження і державотворення в Європі. Саме впродовж 1815–1870 рр. були закладені підвалини довготривалого збереження національно-культурної специфіки чеського населення, а також виникли міцні взаємозв'язки чехів із іншими слов'янськими етноспільнотами і країнами, в тому числі українсько-чеські.

Метою даної статті є висвітлення перебігу, закономірностей і специфіки культурно-національного розвитку і цілісного процесу національного відродження Чехії в останні десятиліття ХVІІІ–ХІХ ст.

На наш погляд досить цікавою є думка дослідниці А. Колодій про те, що саме еліти суспільства, в першому випадку – політичні, а в другому – духовно-інтелектуальні, відігравали значну роль в процесах націотворення. Вони були рушійною силою, чинником, без якого націогенез не міг би завершитись. Національне відродження, зазначає В. А. Шпилюк, це не реставрація нації, а її модернізація, оновлення, піднесення всіх форм її життєдіяльності до рівня вимог сучасної цивілізації [3, с. 55–56].

Політика «освіченого абсолютизму» майже повністю знищила рештки чеської державності. Знищуючи головні національно-історичні особливості Чехії, він водночас закладав підвалини чеського національного Відродження, сприяв накопиченню сил і засобів, які згодом посприяли процесу відновлення національно-політичної самобутності Чехії

Період кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. одержав у чеській і чехословацькій історіографії назву «Національного відродження», а представники чеської інтелігенції, що зіграли вирішальну роль у становленні національної самосвідомості й створенні національної культури, – «пробуджувачів» [4].

Першим провісником відродження був учений піарист-педагог

Г. Добнер (1719–1790). Він збирав історичні матеріали, написав (латиною або німецькою мовою) багато досліджень з церковної і політичної історії Чехії, з археології, бібліографії й т.д., і поклав початок чеській історичній критиці. За бажанням чеських членів свого чернечого ордену, він видав чеську хроніку Гайка в латинському перекладі Вікторина [4].

Послідовники Добнера збиралися приватно в Празі в графа Ностиця для співбесід з питань про чеську старовину. В 1770 р. із цих приватних зборів утворилося «Учене товариство» («Усена Spolecnos»), яке, поширюючи відомості про природні, літературні й художні багатства чеської землі й про її історичне минуле, пробуджувало любов до батьківщини й інтерес до її старовини в більш широких колах.

Відродженню чеської мови сприяла діяльність директора празьких, а згодом і всіх гімназій Чехії Ф. Прохазки (1749–1809), який зробив вагомий внесок у видання багатьох чеських літературних пам'яток. Він також переклав чеською Новий Заповіт [1].

Випускник Празького університету М. Крамеріус (1753–1808) з 1785 р. видавав газету чеською мовою «Шанфельдські новини». У 1790 р. він заснував у Празі видавництво «Чеська енциклопедія», навколо якого згуртувалися провідні чеські діячі науки та культури [2, с. 398].

У 1796 р. Ф. Пелцл видавав чеською мовою «Хроніку Чехії», в якій узагальнив усі свої попередні дослідження з чеської історіографії.

У 1806 р. чеські «будителі» започаткували видання журналу «Гласател ческі», головним редактором якого став Я. Неєдли (1776–1843). Знаменною подією стало відкриття в Празі у 1818 р. Музею Королівства Чеського. Це далеко не весь перелік «будителів».

Таким чином, чеське національне відродження – це складний, суперечливий і багатогранний процес, який поєднав у цілісному комплексі культурно-національного розвитку населенні Чехії впродовж 1790–1871 рр. загальноєвропейські, загальнослов'янські та конкретно-історичні чеські культурно-цивілізаційні зрушення, явища, взаємозв'язки і взаємовпливи.

Список використаних джерел:

1. Бевзюк Є. Ідеологія чеських будителів напередодні революції 1848 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72507/2Bevzjuk.pdf?seq>
2. Клеванский А. Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней. – М. : Наука, 1988. – с. 576.
3. Колодій А. Рукопис брошури «Нація як суб'єкт політики». – Львів : Кальварія, 1997. – с. 55.
4. Францев В. Очерки по истории чешского возрождения. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.knigafund.ru/books/10349/read>